

А. Ю. Семенов
кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський державний університет
А. О. Дрофа, студентка
ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет
Т. В. Ключник, студентка
ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ*

Зважаючи на визначальне значення фінансової безпеки в контексті забезпечення як економічної, так і національної безпеки, що безпосередньо пов'язані із захистом національних та фінансових інтересів країни та забезпеченням дієвої протидії загрозам фінансовій системі країни, особливої актуальності набувають питання ефективного управління системою фінансової безпеки держави.

На думку вітчизняних науковців Колодізева С. М. та Середіної А. В. [4] система управління фінансовою безпекою формується відповідно до мети, стратегії та завдань і має включати керуючу (суб'єкт управління) та керовану (об'єкт управління) підсистеми з виконанням відповідних їм функцій. Звідси «управління фінансовою безпекою» є свідомий цілеспрямований вплив суб'єкта управління на множину потреб, інтересів і цінностей особи, суспільства і держави, загроз і небезпек, внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на стан фінансової безпеки, державні та недержавні інституції, які взаємодіють один з одним і здійснюють відповідну діяльність у межах законодавства України з метою підвищення її функціонування для розв'язання завдань щодо забезпечення фінансової безпеки.

Зміст основних функцій системи управління фінансовою безпекою держави впливає з мети, складу принципів, основних методів забезпечення фінансової безпеки та її пріоритетів. Серед них на думку Єрмошенко М. М. та Горячевої К. С. [3] мають бути:

- створення системи управління фінансовою безпекою держави та постійна підтримка її у належному стані;

* Матеріал підготовлено в рамках НДР «Моделювання та прогнозування поведінки фінансових ринків як інформаційний базис забезпечення фінансової стійкості та безпеки держави» № державної реєстрації 0117U003936

- забезпечення діяльності системи управління фінансовою безпекою держави;

- визначення сукупності критеріїв фінансово-кредитної сфери, які відповідають вимогам її безпеки, а також порогових значень індикаторів фінансової безпеки;

- здійснення перспективної діяльності системи управління (прогнозування, виявлення та оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників, причин їх виникнення, а також наслідків їх прояву);

- участь у міжнародних системах фінансової безпеки

Забезпечення реалізації функцій системи управління фінансовою безпекою держави вимагає створення відповідної інфраструктури з визначеними предметними компетенціями як державних органів, так і неурядових, громадських та міжнародних організацій. До інфраструктурного забезпечення системи управління фінансовою безпекою держави важливо також відносити наявність відповідного нормативно-правового забезпечення – «фінансових законів» [2]. До них відносять:

- комплексні (міжгалузеві) закони – ті, що мають спрямованість на упорядкування як фінансових, так і інших видів суспільних відносин, які містять фінансово-правові норми поряд з нормами інших галузей права. Прикладом таких законів є Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про банки і банківську діяльність», «Про фінансову реструктуризацію» та інші.

- суто фінансові закони – закони, що спрямовані на регулювання виключно фінансових відносин, основи фінансової системи в цілому, провадження публічної фінансової діяльності. Вони містять норми, які упорядковують поведінку учасників відносин у процесі мобілізації, розподілу й використання коштів публічних фондів єдиними імперативними засобами [2]. Прикладом таких законів є: Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закони України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування», «Про споживче кредитування», «Про спрощення процедур капіталізації та реорганізації банків» та інші.

На думку науковців [1, 3, 4] механізм реалізації системи управління фінансовою безпекою держави має реалізовуватися на основі науково-обґрунтованої концепції, стратегії і тактики, адекватної фінансової політики, визначення об'єктів, наявності необхідних інститутів забезпечення безпеки, визначення та конкретизації інтересів, систематизації загроз, застосування засобів, способів і методів забезпечення безпеки та має базуватися на об'єктивному і всебічному моніторингу економіки і фінансової сфери, розрахунку порогових, гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних

показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність та фінансову кризу.

Система індикаторів повинна бути достатньо широкою, відповідати структурі та ступеню розвитку фінансового сектора економіки. Враховуючи структурну особливість сектора, його фінансова безпека може розглядатися на рівні, як окремих ринків (кредитного, страхового, інвестиційного), так і окремих фінансових установ, що надають фінансові послуги (банки, страхові компанії, кредитні спілки, інститути спільного інвестування). Наприклад: у бюджетній сфері важливими індикаторами будуть рівень державного боргу по відношенню до ВВП країни (не більше 60 %), рівень бюджетного дефіциту (не більше 3 % від ВВП країни); у банківській сфері – частка кредитів, депозитів до ВВП країни, середня відсоткова ставка по кредитах, депозитам, облікова ставка НБУ, рівень простроченої заборгованості, структура та динаміка монетарної бази; у сфері страхування – обсяг страхових премій, виплат; на ринку цінних паперів – ринкова капіталізація, індекси бірж та ін.

Отже, ефективність заходів із забезпечення фінансової безпеки потребує окреслення системи управління фінансовою безпекою держави, обов'язковими елементами якої є: мета і цілі забезпечення фінансової безпеки держави; суб'єкти та об'єкти фінансової безпеки держави; принципи та функції системи управління фінансовою безпекою держави; методи забезпечення фінансової безпеки; національні інтереси у фінансово-кредитній сфері; реальні і потенційні загрози фінансовій безпеці держави; пріоритети у забезпеченні фінансової безпеки; система підтримання безпеки у фінансово-кредитній сфері; наявність стратегії фінансової безпеки.

Список використаних джерел

1. Гапонюк О. І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення / О. І. Гапонюк // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 27. – С. 81-87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2014_27_13.
2. Дмитрик О. О. Фінансовий закон: поняття й ознаки / О. О. Дмитрик // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2012. – Т. 12. – С. 99-109.
3. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. моногр. / Микола Миколайович Єрмошенко, Кіра Сергіївна Горячева. – К. : Національна академія управління, 2010. – 232 с.

4. Колодізев О. М. Державна система управління фінансовою безпекою України та правові засади її функціонування / О. М. Колодізев, А. В. Середіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2010. – Т. 30. – С. 383-398.

О. С. Сергєєва
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ У БАНКАХ УКРАЇНИ

Вдосконалення бізнес-планування забезпечує створення системи управління, адекватної поточним масштабам діяльності та перспективам їх розширення. Поява у банках чітких стратегічних цілей та завдань здатна додати імпульс інноваційній діяльності та адаптувати систему мотивації до нових умов. Наявність чітких та досяжних бізнес-планів, стимулюючих персонал для досягнення визначених цілей, сприятиме здійсненню ефективного стратегічного управління та покращенню результатів діяльності вітчизняних банків [1].

Постійне уточнення бізнес-плану з метою приведення його у відповідність до умов, що змінюються, посилює можливість його використання як критерію оцінки фактичних результатів діяльності фінансової установи [1]. Результат діяльності за минулий рік може показати, яка із стратегій банку виявилась ефективною, а яка ні, і наскільки результативним був той чи інший спосіб його реалізації. Вивчення фактичних результатів роботи порівняно з бізнес-планом надає можливість виявити сильні та слабкі сторони, які необхідно корегувати у відповідності до розробленого плану. За рахунок чітко визначених кінцевих цілей розробленого бізнес-плану вся справа бізнесу набуває цілеспрямованості, що дозволяє спрямувати енергію та дії банкірів в оптимальне русло. Підготувавши бізнес-план, засновники банку отримують інструмент контролю за роботою Правління банку, що забезпечує поступове просування фінансової установи до встановленої мети [1, с.103].

Отже, зазначимо, що особливістю бізнес-плану як стратегічного документа є його збалансованість за визначеними завданнями з урахуванням реальних фінансових можливостей фінансової установи. Для того, щоб бізнес-план був прийнятий, він має бути забезпечений